

Кракра Пернишки

Професионална гимназия по икономика - гр. Перник

Един болярин остава в народния спомен като „Защитникът на Перник и България“. Неговото име е Кракра. За произхода на Кракра Пернишки и за неговия живот почти нищо не се твърди със сигурност. За личността му се съди по съвсем кратки съобщения на някои хронисти и историци, както и по запазените легенди за него.

Като изхожда от името на Кракра, Васил Златарски допуска, че войводата не е избран от средата на местните славянски родове и задруги,

тъй като самото име „Кракра“ говори за неговия български произход. Като се съпостави с имената на българските канове Телериг, Кардам, Омуртаг, не може да се отрече фонетичното езиково родство между тях, чийто прабългарски произход е неоспорим.

Има две предположения за пътя, по който Кракра или неговият пращадък са се озовали в Перник. Първото е, че родът води началото си от времето, когато Пернишките земи са присъединени от Омуртаг към Българската държава. Второто допускане гласи, че Кракра е един от многото източнобългарски боляри или болярски синове, избягали при завладяването на Преславска България от византийския император Йоан Цимисхи.

Не се изключва и вариантът той да е дошъл от Средец заедно с дръстърския духовен глава Дамян. Легендите свързват името на Кракра с по-късно време. Знае се, че при първото нашествие на Киевските руси от север (968 година) и на ромеите от юг много от източнобългарските боляри потърсили убежище в Западна България, където управлявали синовете на комит Никола. Легендарни са двете големи обсади на Перник. След като голяма част от Царството вече е покорена, Кракра се обявява за независим владетел и заедно с подчинените си 33 крепости се опитва да удържа византийските войски. Прави опит да установи дипломатически връзки с печенегите, но до общи военни действия не се стига.

Кракра е възпят в много народни песни в Граово, както и от П.Р. Славейков в епоса „Кракра Пернишки“ и дори от „патриарха на българската литература“ Иван Вазов, който пише поемата „Самуил или мечтания на Перник“. Някои краеведи дори изказват мнение, че първообразът на Крали

Марко, много популярен в Пернишко, е самият Кракра.

Крепостта “Перник”, много често наричана грешно Крепост ” Кракра”, се намира върху скалистото плато на хълма „Крепок” в югозападната част на град Перник, между кварталите Дараците, Варош, Кристал и местността на хълма “Кървавото”. Разположена върху площ от близо 50 дка, тя е една от най-големите крепости в България, служила едновременно като укрепление, резиденция и важен център.

Мястото на крепостта било със силно стратегическо значение. Първото укрепване с крепостни стени започнало след средата на IV в.пр.Хр. Тук по старогръцки образец била изградена елитна крепост с отбранителни кули и съоръжения, дворецов комплекс и светилище на бог Дионис. Играла е ролята на стратегически династичен, военно-политически, търговски и културен център на земите по Горна Струма. Районът бил обитаван от племето агриани, което било известно с отличните си умения като рудари и елитни бойци. Античните старогръцки историци споменават и името на най-изявения им цар – Лангар,

съюзник на македонските владетели Филип и Александър Македонски.

През IV-VI век върху хълма Кракра съществувало неукрепено селище, чийто основен поминък били скотовъдството и рударството. В близката му околност били изградени три големи антични църкви. Пет отбранителни антични крепости охранявали района и пътищата по Голо Бърдо. През VI век те и целият Горнострумски район били опустошени при нашествията на славяни

и авари, а след това били изоставени.

Крепостта „Перник“ е създадена около 809 година, когато Крум присъединява към българските земи териториите на днешна София и околностите, а по времето на сина му – хан Омуртаг, Перник става гранична крепост. На хълма била изградена здрава твърдина, управлявана от български боляри. Тогава именно били издигнати двойните стени и правоъгълните кули. Най-големия си разцвет твърдината достига през IX – X век, за което свидетелстват откритите при разкопки монети и печат на цар Петър (927 – 970 година). За първи път името на Перник се среща в апокрифната българска летопис. Наименованието на крепостта във вариант “Периг“ се споменава и в народното житие на Иван Рилски, датирано през XII век. В него се споменава, че светецът отседнал в каменисто място край Струма. Предполага се, че това е хълмът „Кървавото“, намиращ се на другия бряг на река Струма.

Перник е претърпял разрушително земетресение около 1063 година при три последователни труса. Разрушенията били много големи. Крепостните стени на Перник и сградите били изградени наново. Крепостта продължила да съществува до 1189 година, когато била напусната и превзета от сръбския жупан Стефан Неман, който още от 1185 година успял да завладее територии от Ниш до Средец. По негова заповед крепостта била разрушена и изоставена. По време на византийското владичество до земите около Перник достигали набезите на нормани, узи, кумани и печенеги, а в края на XII век през тях преминала една от колоните на III кръстоносен поход (1189-1192 година) на Фридрих I Барбароса. В пределите на Втората българска държава Перник е от 1204 година по времето на Калоян, когато България се разширява значително.

Крепостта е една от големите български такива. Оградени от крепостните стени са били около 50 декара. Каменната стена, обграждаща крепостта, е изградена от две зидарии с ширина 1 м и върви по естествените очертания на хълма, върху който някога се е разполагал центърът на административна област Перник. Тя е с обща дължина около 800 м. За съжаление при възстановяването на стената, новата зидария е вървяла ту по външната, ту по вътрешната зидария на стената и е загубен уникалният и автентичен изглед на крепостната стена. В североизточната част на крепостта се намира нейната главна порта, зад която започва и основна улица на „града“.

Административни, стопански, жилищни и религиозни сгради изпълват вътрешността на твърдината, а двойните стени са подсилени от три правоъгълни кули. В границите на крепостта съществуват 6 църкви и параклиси, заради които хълмът бил наричан освен „Крепок“ и „малката Света гора“.

Безспорно е, че Средновековният Перник е управляван от много умни и далновидни управници, които изградили на скалистия хълм „Крепок“ град с процъфтяваща култура, търговия и отбрана.

